

महाविद्यालयाचा सांकेतांक क्र. _____

प्रस्ताव क्र. _____

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ

'ज्ञानतीर्थ', विष्णुपुरी, नांदेड - ४३१ ६०६

नवीन महाविद्यालयासाठी प्रस्ताव

(नवीन महाविद्यालय / अभ्यासक्रम / विषय / विद्याशाखा / तुकडीकरिता नवीन मागणीसाठी प्रस्ताव)

संस्थेचे नांव : _____

पत्ता : _____

प्रस्तावित महाविद्यालयाचे स्थळ : _____

प्रस्तावित महाविद्यालयाच्या स्थळासाठी
बृहत् आराखड्यातील पृष्ठ क्रमांक : _____

दूरध्वनी क्र. : सचिव कक्ष _____ कार्यालय _____

: सचिव निवास _____ फॅक्स क्र. _____

: ई-मेल क्र. _____ वेबसाईट _____

: इ.स. २०१७ - २०१८

: पावती क्र. _____, दिनांक / /२०१६

: धनादेश क्र. _____, दिनांक / /२०१६

: प्रस्ताव = ०५ प्रती

किंमत : रुपये २,०००/-

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड
परिशिष्ट - 'अ'

**शैक्षणिक वर्ष २०१७ - २०१८ मध्ये नवीन महाविद्यालये (पारंपरिक व व्यावसायिक)
विद्याशाखा, अभ्यासक्रम, विषय व वाढीव तुकड्यांसाठीचा अर्ज**

१. संस्थेचे नांव व पूर्ण पत्ता : _____
(दूरध्वनी क्रमांकासह) _____
२. प्रस्तावित महाविद्यालयाचे : _____
नांव आणि पूर्ण पत्ता _____
३. महाविद्यालय जेथे सुरू करावयाचे आहे, : _____
त्या ठिकाणाची लोकसंख्या
४. प्रस्तावित महाविद्यालय सुरू करावयाचे सत्र : _____
५. अस्तित्वात असलेल्या महाविद्यालयात नवीन विद्याशाखा, अभ्यासक्रम, विषय, वाढीव तुकड्या सुरू करायचे असल्यास त्याचा तपशील:

तपशील	✓	विषय	विद्यार्थी संख्या
विद्याशाखा			
अभ्यासक्रम			
विषय			
तुकड्या			

६. आवेदन शुल्क रुपये : _____
धनाकर्ष क्र. : _____
दिनांक : _____
बँकेचे नांव : _____

(धनाकर्ष "कुलसचिव, स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड" यांच्या नावे असावा.)

७. महाविद्यालय सुरू करावयाच्या अभ्यासक्रमाचा तपशील :

अ.क्र.	विद्याशाखा	अभ्यासक्रम	अध्यापनाचे माध्यम	अध्यापनाचे विषय

८. संस्थेचा पंजीयन क्रमांक : _____
दिनांक : _____
९. संस्थेच्या संविधानात शैक्षणिक बाबीसंबंधी तरतूद असल्यास, त्या तरतुदीच्या कलम क्रमांक व तदनुसार नवीन महाविद्यालय, विद्याशाखा, अभ्यासक्रम, विषय, वाढीव तुकडी सुरू करण्यासंबंधीचा संस्थेचा ठराव व क्रमांक :
संस्थेचा ठराव क्रमांक : _____
दिनांक : _____

१०. (अ) प्रस्तावित महाविद्यालय सुरू करणार असलेले विद्याशाखा, अभ्यासक्रम व विषय हे प्रस्तावित महाविद्यालयाच्या १५ कि.मी. परिसरातील इतर महाविद्यालयात शिकविले जात असल्यास, त्या महाविद्यालयांच्या नांवासह तपशील :

(लिहिण्यासाठी जागा अपुरी पडल्यास, स्वतंत्र वेगळ्या कागदावर तपशील पुरविण्यात यावा.)

११. आपण सुरू करणार असलेल्या विद्याशाखा, अभ्यासक्रम, विषय, वाढीव तुकड्यांमुळे व उल्लेखित परिसरातील इतर महाविद्यालयांशी अवास्तव स्पर्धा निर्माण होईल काय?

१२. निरनिराळ्या अभ्यासक्रमांच्या प्रथम वर्षात प्रवेश इच्छुक विद्यार्थ्यांची अंदाजित संख्या :

कला	वाणिज्य	विज्ञान	विधी	इतर

१३. १५ कि.मी. परिसरातील अस्तित्वात असलेल्या उच्च माध्यमिक शाळा व कनिष्ठ महाविद्यालयांची मागीत तीन वर्षांची पुढील संदर्भात माहिती द्यावी :

अ. क्र.	शाळेचे / कनिष्ठ महाविद्यालयाचे नांव	वर्ष	उच्च माध्यमिक परीक्षेला बसलेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या	उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या	उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांची टक्केवारी

१४. कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय ज्या ठिकाणी उघडावयाचे आहे, ते ठिकाण १२ वीच्या परीक्षेचे केंद्र आहे काय?

: _____

१५. केंद्र असल्यास, तेथून १२ वीच्या मार्च व ऑक्टोबरच्या परीक्षेत उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची कला, वाणिज्य व विज्ञान शाखानिहाय संख्या :

कला : _____
वाणिज्य : _____
विज्ञान : _____

१६. अ) संस्थेद्वारा चालविल्या जाणाऱ्या शाळा व महाविद्यालये यांचा तपशील : _____

ब) सदर शाळा व महाविद्यालयांची मान्य प्रवेश क्षमता, प्रत्यक्ष प्रवेशित व परीक्षेस बसलेले विद्यार्थी : _____

शाळा / महाविद्यालयाचे नांव	प्रवेश क्षमता	प्रत्यक्ष प्रवेशित विद्यार्थी	प्रत्यक्ष परीक्षेस बसलेले विद्यार्थी

१७. अ) महाविद्यालयासाठी वापरल्या जावयाच्या इमारतीचा तपशील :

खोल्यांची संख्या : _____

खोल्यांचा आकार : _____

ब) सदर इमारत खोल्यांमध्ये सध्या प्राथमिक, माध्यमिक, उच्च माध्यमिक किंवा इतर अभ्यासक्रमाचे वर्ग भरतात काय? असल्यास त्याचा तपशील :

१८. अर्ज केलेल्या वर्षातील ३१ मार्चला असलेली संस्थेची आर्थिक स्थिती :

(अ) स्थावर मालमत्ता : _____

(ब) जंगम मालमत्ता : _____

(क) बँकेतील रोख : _____

(ड) बँकेचे वा इतर कर्ज : _____

१९. वरील उल्लेखित बाबींशिवाय महाविद्यालयाच्या आकस्मिक व अनाकस्मिक खर्चासाठी करण्यात येणाऱ्या आर्थिक तरतुदींचा तपशील :

मूळ सही (शिक्क्याची नाही)
अध्यक्ष
(संस्थेचे नांव व पूर्ण पत्ता)

मूळ सही (शिक्क्याची नाही)
सचिव
(संस्थेचे नांव व पूर्ण पत्ता)

अ.क्र.	संस्थेचे नाव व पूर्ण पत्ता	प्रस्तावित महाविद्यालयाचे नांव व विद्याशाखा	विद्यापीठाच्या वृहत् आराखड्यातील विविक्षित ठिकाण	विद्यापीठाने केलेली शिफारस	संस्थेने महाविद्यालयासाठी आवश्यक विद्यापीठ अनुदान आयागाने विहित केलेल्या मूलभूत सुविधा उपलब्ध केल्या आहेत काय? असल्यास त्याचा तपशील	संस्थेची आर्थिक स्थिती कशी आहे?	ज्या तालुक्यामध्ये महाविद्यालय मागितले आहे तिथे किती महाविद्यालये आहेत व तालुक्यातील महाविद्यालयांवर विपरित परिणाम होईल किंवा कसे?	तालुक्यामध्ये अस्तित्वात असलेल्या महाविद्यालयांची नांवे व महाविद्यालयांमधील अंतर	तालुक्यामध्ये अस्तित्वात असलेल्या महाविद्यालयांतील शिकविल्या जाणाऱ्या विद्याशाखा व त्यातील विद्यार्थी संख्या	तालुक्यामध्ये अस्तित्वात असलेल्या महाविद्यालयांतील विद्याशाखेतर्गत शिकविल्या जाणाऱ्या विषयाचे गट (व्यावसायिक अभ्यासक्रमांची स्वतंत्र माहिती द्यावी)	गटनिहाय विद्यार्थी संख्या (व्यावसायिक अभ्यासक्रमांची स्वतंत्र माहिती द्यावी)	तालुक्यामध्ये महाविद्यालय / शाळांमधून १२ वी उत्तीर्ण झालेल्या विद्याशाखानिहाय विद्यार्थ्यांची संख्या	मागील वर्षी किती विद्यार्थी प्रवेशापासून वंचित राहिले?	नवीन महाविद्यालय सुरू करण्यास परवानगी द्यावी किंवा कसे? या बाबतचे विद्यापीठाचे स्वयंस्पष्ट अभिप्राय
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
					१. २. ३. ४. ५. ६. ७. ८. ९. १०. ११. १२.									

सूचना : संस्थेने रकाना क्र. ४, ५ व १५ सोडून इतर माहिती अचूक भरावी. त्यातील चुकांची जबाबदारी संस्थेची राहिल.

मूळ सही (शिकव्याची नाही)
अध्यक्ष
(संस्थेचे नांव व पूर्ण पत्ता)

मूळ सही (शिकव्याची नाही)
सचिव
(संस्थेचे नांव व पूर्ण पत्ता)

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड
शासन निर्णय क्रमांक एनजीसी-२०१२/(२४७/१२)/मशि-४, दिनांक २ सप्टेंबर २०१३
परिशिष्ट - 'ब'

संस्थेचे नांव : _____

ठिकाण : _____ विद्याशाखा : _____

अ.क्र.	तपासणी सूची	पूर्ततेचा 'तपशील' (होय/नाही)	पृष्ठ क्रमांक
१.	संस्थेचा नवीन महाविद्यालय मंजूरीसाठीचा विहित नमुन्यात अर्ज.		
२.	संस्था नोंदणी प्रमाणपत्राची साक्षांकित प्रत.		
३.	महाविद्यालयाची मागणी करण्यापूर्वी संस्थेच्या नोंदणीस किमान एक वर्ष पूर्ण झाले आहे काय?		
४.	संस्थेच्या घटनेची साक्षांकित प्रत.		
५.	संस्थेचा मागील वर्षाच्या लेखापरीक्षण अहवालाची साक्षांकित प्रत.		
६.	किमान रुपये ५,००,०००/- च्या फिक्स डिपॉझीटची प्रमाणित प्रत.		
७.	चालू वर्षाच्या तपशीलवार अंदाजपत्रकाची प्रत.		
८.	संबंधित संस्थेचे आर्थिक व्यवहार राष्ट्रीयकृत / शेड्यूल बँकेमार्फत केले जात असल्याचे कागदपत्र.		
९.	संबंधित राष्ट्रीयकृत / शेड्यूल बँकेमध्ये ठेवलेला ठेव निधी विद्यापीठाच्या पूर्वपरवानगी-शिवाय न काढण्याबाबतचे संबंधित राष्ट्रीयकृत बँकेचे व संस्थेचे संयुक्त आश्वासन पत्र.		
१०.	शासनाचे कायम विना अनुदानित धोरण लक्षात घेता अर्जासोबत महाविद्यालयाचा नियमानुसार वेतन व वेतनेतर खर्च संस्था करणार असल्याबाबचे रुपये १००/- च्या स्टॅम्प पेपरवर नोंदणीकृत हमीपत्र.		
११.	१. स्वतःची जागा - अ) 'अ', 'ब' आणि 'क' वर्ग महानगपालिका क्षेत्रामध्ये १/२ एकर अकृषक जागा संस्थेच्या नावावर असलेल्या कागदपत्रांची प्रमाणित प्रत.		
	ब) 'ड' वर्ग महानगपालिका व नगरपालिका क्षेत्रात किमान १ एकर अकृषक जागा संस्थेच्या नावावर असलेल्या सरकारी कागदपत्रांची प्रमाणित प्रत.		
	क) उर्वरित सर्व क्षेत्रांसाठी किमान ३ एकर अकृषक जागा संस्थेच्या नावावर असलेल्या कागदपत्रांची प्रमाणित प्रत.		
	२. भाड्याची जागा - अ) 'अ', 'ब' आणि 'क' वर्ग महानगपालिका क्षेत्रामध्ये १/२ एकर अकृषक जागा संस्थेच्या नावे भाडेतत्वावर घेतलेल्या 'नोंदणीकृत कराराची' प्रत.		
	ब) 'ड' वर्ग महानगपालिका व नगरपालिका क्षेत्रात किमान १ एकर अकृषक जागा संस्थेच्या नावे भाडेतत्वावर घेतलेल्या 'नोंदणीकृत कराराची' प्रत.		
	क) उर्वरित सर्व क्षेत्रांसाठी किमान ३ एकर अकृषक जागा संस्थेच्या नावे भाडेतत्वावर घेतलेल्या 'नोंदणीकृत कराराची' प्रत.		

अ.क्र.	तपासणी सूची	पूर्ततेचा 'तपशील' (होय/नाही)	पृष्ठ क्रमांक
१२.	अ) इमारत - (स्वतःची) - संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्था किंवा इतर प्राधिकरणाचे प्रमाणित उतारे. (सोबतच्या प्रपत्र-अ मध्ये सर्वसाधारण वर्गखोली व इतर क्षेत्रफळाचा तपशील जोडला आहे.)		
	१) शैक्षणिक व प्रशासकीय इमारत		
	१.१ प्राचार्य कक्ष		
	१.२ कार्यालय		
	१.३ इलेक्ट्रॉनिक / संगणक प्रयोगशाळा		
	१.४ रसायनशास्त्र प्रयोगशाळा		
	१.५ पदार्थविज्ञान प्रयोगशाळा		
	१.६ जीवशास्त्र प्रयोगशाळा		
	१.७ ग्रंथालय		
	१.८ लेडीज रूम		
	१.९ रेकॉर्ड रूम		
	१.१० नॅक रूम		
	१.११ स्टाफ रूम		
	१.१२ सभागृह		
	१.१३ मोठे व्याख्यान कक्ष		
	१.१४ टॉयलेट ब्लॉक		
	१.१५ व्हरांडा		
	१.१६ एन.सी.सी. रूम		
	१.१७ एन.एस.एस. रूम		
	२) २.१ पाणी सुविधा (पाणी पट्टी पावती)		
	२.२ वीज सुविधा (वीज देयकाची प्रत)		
	२.३ ड्रेनेज सुविधा (स्थानिक प्राधिकरणाचे नकाशासह प्रमाणपत्र)		
	३) होस्टेल सुविधा / परिसरातील २० टक्के विद्यार्थ्यांची राहण्याची सोय असल्याचे प्रमाणपत्र		
	ब) इमारत भाड्याची - (नोंदणीकृत भाडेकरार) (सोबतच्या प्रपत्र-अ मध्ये सर्वसाधारण वर्गखोली व इतर क्षेत्रफळाचा तपशील जोडला आहे.)		
	१) शैक्षणिक व प्रशासकीय इमारत		
	१.१ प्राचार्य कक्ष		

अ.क्र.	तपासणी सूची	पूर्ततेचा 'तपशील' (होय/नाही)	पृष्ठ क्रमांक
	१.२ कार्यालय		
	१.३ इलेक्ट्रॉनिक / संगणक प्रयोगशाळा		
	१.४ रसायनशास्त्र प्रयोगशाळा		
	१.५ पदार्थविज्ञान प्रयोगशाळा		
	१.६ जीवशास्त्र प्रयोगशाळा		
	१.७ ग्रंथालय		
	१.८ लेडीज रूम		
	१.९ रेकॉर्ड रूम		
	१.१० नॅक रूम		
	१.११ स्टाफ रूम		
	१.१२ सभागृह		
	१.१३ मोठे व्याख्यान कक्ष		
	१.१४ टॉयलेट ब्लॉक		
	१.१५ व्हरांडा		
	१.१६ एन.सी.सी. रूम		
	१.१७ एन.एस.एस. रूम		
	२) २.१ पाणी सुविधा (पाणी पट्टी पावती)		
	२.२ वीज सुविधा (वीज देयकाची प्रत)		
	२.३ ड्रेनेज सुविधा (स्थानिक प्राधिकरणाचे नकाशासह प्रमाणपत्र)		
	३) होस्टेल सुविधा / परिसरातील २० टक्के विद्यार्थ्यांची राहण्याची सोय असल्याचे प्रमाणपत्र		
१३.	१२ (अ) व (ब) मधील (१) व (२) साठी फर्निचर किंवा त्यासाठी किमान रुपये ५.०० लक्ष शिल्लक.		
१४.	ग्रंथालयात पुस्तकांची सुविधा (किमान ५०० पुस्तके प्रत्यक्षात हवीत.)		
१५.	प्रथमतः महाविद्यालय भाड्याच्या इमारतीत सुरु केले जाणार असेल, तर प्रथम संलग्नीकरण मिळाल्यापासून ५ वर्षांमध्ये महाविद्यालय ज्या ठिकाणासाठी मंजूर झाले आहे, त्या ठिकाणी स्वतःच्या इमारतीमध्ये स्थलांतरित करित असल्याबातचे हमीपत्र.		
१६.	शासन निर्णय क्रमांक एनजीसी -२००९/(३०१/०९)/मशि-४, दिनांक २५.०९.२०१५ अन्वये ज्या संस्थेची यापूर्वीची महाविद्यालये अस्तित्वात आहेत, अशा संस्थांनी नवीन महाविद्यालयाची मागणी केल्यास पूर्वीच्या महाविद्यालयाचे नॅक / एनबीए मूल्यांकन अथवा पुनर्मूल्यांकन असणे आवश्यक आहे.		

शासन निर्णय क्रमांक एनजीसी-२०१२/(२४७/१२)/मशि-४, दिनांक २ सप्टेंबर २०१३

प्रपत्र - 'अ'

परिशिष्ट-ब मधील अ.क्र. १२(अ)व (ब) साठी कक्षनिहाय किमान आवश्यक क्षेत्रफळ

अ.क्र.	कक्षाचे नांव	नग	क्षेत्र प्रति नग	एकूण क्षेत्र	कला/विधी/ शिक्षणशास्त्र	वाणिज्य	विज्ञान	कला + वाणिज्य	कला + विज्ञान	वाणिज्य + विज्ञान	कला, वाणिज्य, विज्ञान
१.	प्राचार्य कक्ष	१	२०X२५	५००	५००	५००	५००	५००	५००	५००	५००
२.	कार्यालय	१	३०X२०	६००	६००	६००	६००	६००	६००	६००	६००
३.	इलेक्ट्रॉनिक / संगणक प्रयोगशाळा	१	२०X३०	६००	--	--	६००(०)	--	६००(०)	६००(०)	६००(०)
४.	रसायनशास्त्र प्रयोगशाळा	१	३०X४०	१२००	--	--	१२००	--	१२००	१२००	१२००
५.	पदार्थविज्ञान प्रयोगशाळा	१	३०X४०	१२००	--	--	१२००	--	१२००	१२००	१२००
६.	जीवशास्त्र प्रयोगशाळा	१	३०X४०	१२००	--	--	१२००	--	१२००	१२००	१२००
७.	ग्रंथालय	१	२०X३०	६००	६००	६००	६००	६००	६००	६००	६००
८.	एन.सी.सी. रूम	१	२०X१५	३००	३००(०)	३००(०)	३००(०)	३००(०)	३००(०)	३००(०)	३००(०)
९.	एन.एस.एस. रूम	१	२०X१५	३००	३००(०)	३००(०)	३००(०)	३००(०)	३००(०)	३००(०)	३००(०)
१०.	लेडीज रूम	१	१०X१५	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०
११.	रेकॉर्ड रूम	१	१०X१५	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०
१२.	नेक रूम	१	१०X१५	१५०	१५०(०)	१५०(०)	१५०(०)	१५०(०)	१५०(०)	१५०(०)	१५०(०)
१३.	स्टाफ रूम	१	२०X३०	६००	६००	६००	६००	६००	६००	६००	६००
१४.	सभागृह	१	४०X३०	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००
१५.	मोठे व्याख्यान कक्ष	३/६/९		९००	२७००	२७००	२७००	५४००	५४००	५४००	८१००
१६.	टॉयलेट ब्लॉक	४	१०X१५	६००	६००	६००	६००	६००	६००	६००	६००
१७.	व्हरांडा	१	किमान ५ फूट रुंद		२१००	२४००	३३००	३०००	३८००	४१००	४६५०
	एकूण (किमान आवश्यक क्षेत्रफळ)			१०२५०	९२००	९५००	१४०००	१२८००	१७२००	१७५००	२०७५०

शासन निर्णय क्रमांक एनजीसी-२०१२/(२४७/१२)/मशि-४, दिनांक २ सप्टेंबर २०१३

परिशिष्ट - 'क'

पदवी स्तरावर बायोटेक्नॉलॉजी विषय सुरू करण्यासाठी आवश्यक निकष

अ.क्र.	तपासणी सूची
१.	हा विषय सुरू करताना त्या महाविद्यालयात विज्ञान शाखा असणे आवश्यक आहे.
२.	सदर महाविद्यालयात विज्ञान शाखा ४ वर्षांपूर्वी सुरू झालेली पाहिजे. म्हणजेच विज्ञान शाखेची एक बॅच पास असणे आवश्यक आहे.
३.	महाविद्यालयाचे नॅक मूल्यांकन 'अ' श्रेणीमध्ये असणे आवश्यक आहे.
४.	सदर महाविद्यालयातून बायोलॉजीची एक बॅच बाहेर पडली पाहिजे.
५.	या महाविद्यालयात बायोलॉजी, मायक्रोबायोलॉजी, केमेस्ट्री हे विषय पदवी स्तरावर असणे आवश्यक आहे. त्या विषयातील पदवीधारकांची किमान एक बॅच पूर्ण झाली पाहिजे.
६.	भौतिक व मूलभूत सुविधा असणे आवश्यक आहे.
७.	पूर्णवेळ पात्रताधारक शिक्षक असले पाहिजेत.
८.	विद्यापीठ शैक्षणिक अर्हतेप्रमाणे दोन अधिव्याख्याते एम.एस्सी. बायोटेक्नॉलॉजी विषयातील व एक एम.एस्सी. मायक्रोबायोलॉजी विषयाचा अधिव्याख्याता फूलटाईम पाहिजे. चौथा शिक्षक एम.एस्सी. केमेस्ट्री, साख्खिकी पाहिजे. प्रस्तुत अधिव्याख्याता पूर्णवेळ नसला तरी चालेल.
९.	सदर महाविद्यालयात दोन प्रयोगशाळा पाहिजेत.
१०.	विषय सुरू ठेवण्यासाठी महाविद्यालयाची आर्थिक परिस्थिती चांगली असली पाहिजे.

परिशिष्ट - 'ड'

पदव्युत्तर स्तरावर बायोटेक्नॉलॉजी विषय सुरू करण्यासाठी आवश्यक निकष

अ.क्र.	तपासणी सूची
१.	मागणी केलेल्या महाविद्यालयात बी.एस्सी. बायोटेक्नॉलॉजी हा विषय असला पाहिजे.
२.	सदर महाविद्यालयाचे नॅक मूल्यांकन किमान 'अ' श्रेणी असले पाहिजे.
३.	विज्ञान शाखेचे सर्व विषय असणे आवश्यक आहे.
४.	बी.एस्सी. बायोटेक्नॉलॉजीचा विभाग तीन वर्षांपेक्षा जास्त कालावधीचा असला पाहिजे.
५.	तीन पूर्णवेळ व एक अर्धवेळ शिक्षक असणे आवश्यक आहे.
६.	दोन प्रयोगशाळा साहाय्यक असणे आवश्यक आहे.
७.	किमान ६०० वर्ग फूट जागेच्या दोन प्रयोगशाळा असाव्यात.
८.	भौतिक व मूलभूत सुविधा असणे आवश्यक आहे.